

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2012.gada 3.jūlijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese A.Pāvele,

piedaloties pieteicējas Mežaparka Attīstības biedrības pilnvarotajām pārstāvēm Mārītei Spiridovskai un Aigai Grišānei, atbildētāju Latvijas Republiku pārstāvošās iestādes – Valsts vides dienesta – pilnvarotajai pārstāvei Laurai Rozenbergai, un atbildētāja pusē pieaicinātās trešās personas – Rīgas pilsētas pašvaldības pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei Anitai Šauriņai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc Mežaparka Attīstības biedrības pieteikuma par pienākuma uzlikšanu Valsts vides dienestam izdot administratīvu aktu, kas uzdotu Rīgas domei izvest visus būvgružus no Ķīšezeru Ezermalas ielā 20b, Rīgā.

Aprakstošā daļa

[1] 2008.gada 15.septembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts Mežaparka Attīstības biedrības (turpmāk arī – pieteicēja) pieteikums par pienākuma uzlikšanu Valsts vides dienestam izdot administratīvu aktu, kas uzdotu Rīgas domei izvest visus būvgružus no Ķīšezeru Ezermalas ielā 20b, Rīgā. Pieteikumā norādīti šādi apsvērumi:

[1.1] 2002.gadā Rīgas dome (turpmāk arī - RD) savā īpašumā Ezermalas ielā 20b, Rīgā, no ezera krastmalas ar būvgružiem piebēra Ķīšezeru un vēlāk tika izveidota būvgružu sala. Pieteicēja un apkārtējo māju iedzīvotāji vērsās Vides valsts inspekcijā, kas 2003.gada 18.jūlijā uzdeva RD sakārtot savu zemes īpašumu Ķīšezeru krastā Rīgā, Ezermalas ielā 20b. Pēc RD lūguma termiņš tika pagarināts līdz 2004.gada 20.maijam.

[1.2] RD Vides departamenta direktors 2006.gada 19.janvārī vēstulē norādīja, ka SIA „Roadeks” izveda būvgružus no visas Ķīšezeru krasta līnijas, atjaunojot sākotnējo ezera krasta līniju. Taču dabā tika atjaunota tikai zemes virskārta gar fizisko personu zemes īpašumu un ezera krasta līnija atjaunota, izrokot seklu grāvi, tādējādi apzināti izveidojot būvgružu salu.

[1.3] Valsts vides dienests (turpmāk – VVD) nav efektīvi izmantojis normatīvajos aktos noteiktos piespiedu mehānismus, lai panāktu to, ka RD izpilda savu pienākumu sakopt savu īpašumu. Šī pienākuma izpilde ir sevišķi svarīga, jo RD ar savu bezdarbību aizskar sabiedrības tiesības uz labvēlīgu vidi.

[1.4] Vides valsts inspekcijas (turpmāk – VVI) 2003.gada 18.jūlijā izdotajam administratīvajam aktam iestāties administratīvā akta piespiedu izpildes noilgums, bet labprātīgi to RD nepilda. 2007.gada jūnijā būvgružu izvešanas darbi tika pārtraukti un kopš tā laika nav veikti.

[1.5] Ilggadējā sarakstē pieteicēja atkārtoti lūdza VVD izvērtēt RD veikto darbu apjomu un kvalitāti, un dot RD rīkojumu izvest no Ķīšezeru Ezermalas ielā 20b, Rīgā, visus būvgružus, kuri veido būvgružu salu, kas radusies RD mērķtiecīgu darbību rezultātā. Taču VVD atbildīgās amatpersonas, nepildot savus tiešos pienākumus, gadiem ilgi veic formālu atrakstīšanos, kas norāda uz apzinātu bezdarbību.

[2] Atbildētāju pārstāvošā iestāde – VVD rakstveida paskaidrojumā tiesai prasījumu neatzīst, uzskata pieteikumu par nepamatotu un noraidāmu.

VVD tiesai norāda, ka uzskata par lietderīgāku sadarbības mehānismu ar RD nekā administratīvā akta izdošanu, kas tāpat negarantē tā izpildi un, iespējams, varētu izraisīt tiesvedību starp abām iestādēm, kuras tiek finansētas no privātpersonu samaksātajiem nodokļiem.

[3] Trešo personu pārstāvošā iestāde – RD – rakstveida paskaidrojumā tiesai prasījumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu.

RD paskaidrojumā norāda, ka pilnībā pievienojas RD viedoklim, ka šajā gadījumā lietderīgāks ir sadarbības mehānisms.

[4] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāves pieteikumā ietverto prasījumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā minētajiem apsvērumiem.

Atbildētājas pārstāve pieteicējas pieteikumā ietverto prasījumu neatzina, pamatojoties uz paskaidrojumā tiesai minētajiem apsvērumiem.

Trešās personas pārstāve pieteicējas pieteikumā ietverto prasījumu neatzina, pamatojoties uz paskaidrojumā tiesai minētajiem apsvērumiem.

Motīvu daļa

[5] Noklausoties procesa dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, tiesa secina, ka pieteikums ir apmierināms.

[6] Tiesa konstatē šādus faktiskos apstākļus:

[6.1] Zemes gabals ar kadastra Nr.0100 084 0201 pieder Rīgas pilsētas pašvaldībai (*lietas I sējuma 97.lapa*).

[6.2] 2003.gada 14.jūlijā VVI sastādīja pārbaudes aktu Nr.8-JD-3, kurā konstatēja, ka Ķīšezera krastā Rīgā, Ezermalas ielā 20b veikta būvgružu izbēršana un izlīdzināšana. Gar ezera malu apmēram 100m platumā un 200m garumā izlīdzināts smilšu laukums ar ķieģeļu, betona atlikumiem. Pārbaudes laikā teritorijā atradās no Ķīšezera izmestās grunts krautuve. Pēc I.Kavača vārdiem minētās darbības veiktas līdz 2002.gadam. Pārbaudes laikā saimnieciskā darbība netika veikta. SIA „Ezermala” nav noslēgusi zemes nomas līgumu ar Rīgas pilsētas pašvaldību. Apstiprinātu un saskaņotu projektu par Ķīšezera krasta nostiprināšanu un labiekārtošanu SIA „Ezermala” nevar uzrādīt (*lietas I sējuma 98.-99.lapa*).

[6.3] 2003.gada 18.jūlijā VVI sastādīja pārbaudes aktu Nr.8-JD-4, kurā konstatēts, ka Ķīšezera krasta uzbērums (būvgruži sajaukti ar smilti) atbilst „Ģeoizpēte” sastādītā inženiertopogrāfiskam plānam M 1:500, būvgružu sastāvs: ķieģelis, ķieģeļu lauskas, dzelzsbetons ar nogrieztām armatūras stieņiem, asfaltbetona gabali, koka gabali. Uzbērtā būvgružu slāņa biezums apmēram 1-1,5m. Vietām konstatēti sadzīves atkritumu piejaukumi. Daļa uzbērtu būvgružu apauguši ar zāli (*lietas I sējuma 100.-101.lapa*).

[6.4] 2003.gada 18.jūlijā VVI pieņem 2003.gada 18.jūlija rīkojumu Nr.8-01/634 „Par nelikumīgu būvgružu izbēršanu Ķīšezera krastā, Ezermalas ielā 20b, Rīgā”, uzliekot par pienākumu RD izvest būvgružus no Ķīšezera, Ezermalas ielā 20b, Rīgā un atjaunot ezera krasta līniju (turpmāk – Lēmums) (*lietas I sējuma 95.lapa*).

[6.5] 2004.gada 11.jūnijā VVI pārbaudes aktā Nr.0011-5 konstatēja, ka Ķīšezera krasts ir piebērts ar būvgružiem, izvešanas darbi nav uzsākti. RD Vides departaments ir lūdzis pagarināt izvešanas rīkojuma termiņu līdz šā gada 30.septembrim (*lietas I sējuma 115.-116.lapa*).

[6.6] Laika posmā no 2007.gada pieteicēja vairākkārtīgi vērsās VVD ar iesniegumiem par RD pieļautajām nelikumībām Ķīšezera Ezermalas ielā 20b, Rīgā un lūdza VVD izdot rīkojumu RD par visu būvgružu izvešanu no Ķīšezera, Ezermalas ielā 20b, Rīgā (*lietas I sējuma 8., 9., 10., 17., 19., 25.-26., 27., 28., 29.-31., 32.lapa*).

[6.7] VVD sniedzis atbildes uz iesniegumiem, neuzliekot par pienākumu RD veikt konkrētu rīcību (*lietas I sējuma 7., 11., 16., 18., 20., 23., 35.lapa*).

[7] Lietā nav strīda par to, ka 2003.gada 18.jūlijā Valsts vides inspekcija uzdeva Rīgas domei sakārtot Ķīšezera krastu Rīgā, Ezermalas ielā 20b, izvest tur nelikumīgi izbērtos būvgružus līdz 2003.gada 20.augustam un atjaunot ezera krasta līniju līdz 2003.gada 20.septembrim, vēlāk termiņš tika pagarināts līdz 2004.gada 20.maijam, bet Ķīšezera krasta līnijas atjaunošanai līdz 2004.gada 20.jūnijam.

Lietā nav strīds par to, ka RD ir veikusi darbības, lai izpildītu iepriekš minēto rīkojumu, ir organizējusi būvgružu izvešanu. Minēto darbību rezultātā Ķīšezera izveidojusies būvgružu sala.

Lietā ir strīds par to, vai VVD no normatīvajiem aktiem izriet pienākums izdot administratīvo aktu, ar kuru RD tiktu uzlikts pienākums izvest no Ķīšezera būvgružu salu. Tādējādi tiesa lietā pārbaudīs, vai šāda rīkojuma izdošana ir atbildētājas kompetencē, vai pastāv priekšnosacījumi šāda rīkojuma izdošanai un kurš varētu būt šāda rīkojuma adresāts.

[8] Pārbaudot administratīvās lietas materiālus, tiesa konstatē, ka atbildētāja savu atteikumu izdot rīkojumu, ar kuru uzdotu par pienākumu RD izvest būvgružus no Ķīšezera Ezermalas ielā 20b, Rīgā, pamato ar to, ka būvgruži ir inerts materiāls, kas nerada tālāku ūdens piesārņojumu un Rīgas dome izrāda atbilstošu iniciatīvu, lai ar samērīgiem ieguldījumiem atrisinātu būvgružu izvešanas problēmu (*lietas I sējuma 11., 16., 18.*).

No administratīvās lietas materiāliem secināms, ka 2007.gada jūnijā privātpersona A.Viņķelis veica daļēju būvgružu salas izvešanu, taču jau jūlijā darbi tika pārtraukti un kopš tā laika nav veikti (*lietas I sējuma 12.,13.lapa*). Ar 2008.gada 12.maija iesniegumu A.Viņķelis informēja Rīgas domes Vides departamentu, ka atsakās turpināt būvgružu izvešanu (*lietas I sējuma 45.lapa*).

[9] Ministru kabineta 2005.gada 1.janvāra noteikumu Nr.962 „Valsts vides dienesta nolikums” 4.1.apakšpunkts noteic, ka Valsts vides dienests kontrolē normatīvajos aktos par dabas resursu iegūvi un izmantošanu, dabas aizsardzību, piesārņojošo vielu emisiju vidē, bīstamo un sadzīves atkritumu apsaimniekošanu (...) noteikto prasību ievērošanu.

Atkritumu apsaimniekošanas likuma 15.panta ceturtā daļa noteic, ka zemes īpašnieks, kura īpašumā tiek prettiesiski novietoti sadzīves, bīstamie un ražošanas atkritumi tam neparedzētā vietā, nodod tos atkritumu apsaimniekotājam, kurš ir saņēmis atļauju attiecīgo atkritumu apsaimniekošanai, sedz šo atkritumu apsaimniekošanas izmaksas un ir tiesīgs prasīt zaudējumu atlīdzību no šo atkritumu radītāja. Ja attiecīgo atkritumu radītājs ir noskaidrots, atkritumu apsaimniekošanas izmaksas sedz šis attiecīgo atkritumu radītājs.

Ievērojot to, ka zemesgabals Ezermalas ielā 20b, Rīgā ir reģistrēts uz Rīgas pašvaldības vārda, tad arī uz minētā zemesgabala atrodos atkritumi (būvgruži) ir uzskatāmi par RD īpašumu un saskaņā ar minēto tiesību normu RD ir jānodrošina šo atkritumu nogādāšana atkritumu apsaimniekotājam.

Minētā likuma 4.panta otrā daļā noteic, ka atkritumu apsaimniekošana nedrīkst negatīvi ietekmēt vidi, tai skaitā: radīt apdraudējumu ūdeņiem, gaisam, augsnei, kā arī florai un faunai, radīt traucējošus trokšņus vai smakas, nelabvēlīgi ietekmēt ainavas un īpaši aizsargājamās teritorijas, piesārņot un piegružot vidi.

Tiesas ieskatā maksimāli izveidota būvgružu sala Ķīšezera akvatorijā ir uzskatāma par vides (ūdeņu) piesārņošanu, kas ietekmē gan floru, gan faunu, kā arī nelabvēlīgi ietekmē ainavu.

Atkritumu apsaimniekošanas likuma 12.pants noteic, ka atkritumu savākšana, uzkrāšana, uzglabāšana, apglabāšana vai pārstrāde ir atļauta tikai tam paredzētās vietās.

Konkrētajā gadījumā atkritumu uzkrāšana un uzglabāšana zemesgabalā Ezermalas ielā 20b, Rīgā nav atļauta, tātad atkritumu atrašanās minētajā vietā ir prettiesiska un pretēja vides aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām.

Aizsargjoslu likuma 37.panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka virszemes ūdensobjektu aizsargjoslās aizliegts ierīkot atkritumu apglabāšanas poligonus un atkritumu izgāztuves. Minētā panta pirmās daļas 6.punktā noteikts, ka aizliegts novietot iegūto grunti pēc normatīvajos aktos noteiktā kārtībā veiktas virszemes ūdensobjektu padziļināšanas vai tīrīšanas ārpus tam paredzētajām vietām.

Konkrētajā gadījumā nav strīda par to, ka Rīgas pašvaldībai piederošajā nekustamajā īpašumā Ezermalas ielā 20b, Rīgā tika izbērts liels daudzums būvgružu, kas izlīdzināti pa krastu un ezera akvatoriju 100 m X 200 m platībā un līdz 1,5 m biezumā, tādējādi sākotnēji tika izveidota būvgružu pussala (*lietas I sējuma 100.-101.lapa*). Izpildot 2003.gada 18.jūlija VVI rīkojumu Nr.8-01/634, RD organizēja un veica daļēju būvgružu izvešanu no sev piederošā īpašuma tādā veidā, ka tika izvesti atkritumi no Ķīšezera krasta teritorijas un atjaunota Ķīšezera krasta līnija, izrokot grāvi, kā rezultātā izveidojusies būvgružu sala. Privātpersona A.Viņķelis daļēji bija uzsācis izvest

atkritumus no izveidotās salas, tomēr darbi tika pārtraukti un no tā brīža (2007.gada jūnija) nav notikusi atkritumu izvešana.

Turklāt tiesa konstatē, ka turpmāk ir notikusi tikai pieteicējas sarakste ar trešo personu un atbildētāju, kā arī sarakste starp trešo personu un atbildētāju un citām institūcijām, kurā ir apspriesta iespējamā risinājuma meklēšana, taču tam nav tikuši piešķirti ne finanšu līdzekļi no pašvaldības puses, ne arī rasti citi risinājumi. Turklāt RD atsevišķās vēstulēs norādījusi, ka uzskata, ka 2003.gada 18.jūlijā VVI rīkojums Nr.8-01/634 ir izpildīts un saskaņā ar Civillikuma normām būvgružu sala ir uzskatāma par valsts īpašumu (*lietas I sējuma 38., 133., 163.lapa*).

Tiesas ieskatā šāds trešās personas viedoklis nav pareizs. Proti, Civillikuma 960.pants noteic, ka pieaugums ar viena zemes gabala pievienošanos otram var rasties: izceļoties upes salai, mainot upei gultni un kā pieskalojums.

Savukārt minētā likuma 961.pantā noteikts, ka sala, kas radusies ezerā vai upē un cieši savienota ar ezera vai upes gultni, pieder tam, kam pieder ezers vai upe, vai attiecīga ezera vai upes daļa.

No minētajām tiesību normām secināms, ka tās attiecas tikai uz gadījumiem, kad sala izveidojusies mainoties upes (ezera) gultnei un tādējādi izceļoties salai, vai kā pieskalojums. Konkrētajā gadījumā sala radusies trešās personas rīcības rezultātā, neizvedot visus teritorijā esošos būvgružus un daļu būvgružu atdalot no krasta ar grāvi. Tiesas ieskatā prettiesiskas darbības nevar radīt tiesisku pienākumu citai personai, proti, ja lietā bija konstatēts, ka trešā persona ir būvgružu īpašniece un tai ir jānodrošina teritorijas sakopšana, tad nevar rasties situācija, ka veicot daļēju atkritumu izvešanu un daļu atkritumu atdalot no krasta, atbildība tiek uzlikta valstij kā ezera īpašniecei. Ja minētās tiesību normas tiktu interpretētas tā kā to norāda trešā persona, tad jebkurš, izberot jebkādas atkritumus valstij piederošajos ezeros, tiktu atbrīvots no atbildības novērst pārkāpumu vides aizsardzības jomā sekas.

[10] Lietā nav strīda par to, ka VVD ir kompetentā iestāde vides aizsardzības pārkāpumu novēršanas jomā. Minētā iestāde jau 2003.gadā ir konstatējusi, ka ir pieļauts vides aizsardzības pārkāpums, un ir konstatējusi personu – RD, kurai šis pārkāpums būtu jānovērš.

Tiesa secina, ka jau vairāku gadu garumā pieteicējai nav izdevies panākt, lai VVD darbība vides aizsardzības jomā, novēršot pārkāpumu, tiktu paveikta efektīgi un līdz galam. Tātad būtībā tiesības dzīvot labvēlīgā vidē ar iestādes bezdarbību publisko tiesību jomā tiek aizskartas tādējādi, ka kompetentā valsts iestāde – šobrīd VVD – nav panākusi pārkāpuma reālu novēršanu. Savukārt pašvaldības bezdarbība izpaužas kā jebkura zemes īpašnieka bezdarbība, nepildot tam uzlikto pienākumu novērst pārkāpumu vides aizsardzības jomā. Tiesas ieskatā, konkrētajā gadījumā nav saskatāms, ka RD veiktu kādas darbības, lai novērstu pārkāpumu un izvestu būvgružus no Ķīšezeras teritorijas. Lietā esošā sarakste neliecina par to, ka pēdējo četru gadu laikā būtu veiktas konkrētas darbības, lai būvgružus izvestu, sarakstē vien ir atspoguļotas darbības, kas veiktas līdz 2008.gadam. To, ka arī šobrīd netiek plānots veikt kādas darbības, lai organizētu būvgružu izvešanu, tiesas sēdē apliecināja trešās personas pārstāve (*lietas II sējuma 24.lapa*).

Ievērojot minēto secināms, ka lietas izskatīšanas tiesā laikā, nepastāv iemesls, kādēļ atbildētāja bija atteikusi pieteicējai izdot administratīvo aktu par pienākuma uzlikšanu RD veikt būvgružu izvešanu, proti, nepastāv RD pietiekoša iniciatīva jautājuma risināšanā, turklāt vairākos administratīvās lietas materiālos ir norādes uz to, ka trešā persona nemaz neuzskata, ka viņas pienākums ir izvest būvgružus no valstij piederošā ezera. Minētais liecina par to, ka trešā persona nav ieinteresēta veikt atkritumu izvešanu. Tādējādi, tiesas ieskatā, VVD saskaņā ar Vides aizsardzības likuma 21.pantu ir pienākums veikt pasākumus, lai novērstu pārkāpumus vides aizsardzības jomā, tai skaitā izdot administratīvo aktu. Ievērojot to, ka no pēdējās pārkāpuma vietas apskates ir pagājuši vairāki gadi, iespējams, ka situācija dabā ir mainījusies, tādējādi VVD būtu jānovērtē šī brīža situācija dabā un jānosaka veicamie pasākumi un to apjoms, lai situācija dabā tiktu atjaunota tāda, kāda tā bija pirms pretlikumīgas būvgružu izbēršanas Ķīšezerā Ezermalas ielā 20b, Rīgā.

[11] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 254.panta pirmo daļu, ja pieteikumu par administratīvā akta izdošanu tiesa atzīst par pamatotu, tā uzdod iestādei izdot attiecīgu

administratīvo aktu. Minētā panta otrā daļā noteic, ka tiesa spriedumā nosaka administratīvā akta saturu un izdošanas termiņu, ja iestādei vairs nav jāizdara lietderības apsvērumi. Savukārt trešajā daļā noteikts, ja iestādei vēl ir jāizdara lietderības apsvērumi, tiesa spriedumā nosaka, ka iestādei noteiktā termiņā jāizdod administratīvais akts.

Konkrētajā gadījumā, tiesa konstatē, ka iestādei, izdodot administratīvo aktu par pienākuma uzlikšanu Rīgas domei izvest būvgružus no zemesgabala Ezermalas ielā 20b, Rīgā, vēl ir nepieciešams izdarīt lietderības apsvērumus – apsekot konkrēto vietu, identificēt videi nodarīto kaitējumu, izlemt par atbilstošāko sanācijas pasākumu pārkāpuma novēršanai un noteikt termiņu sanācijas pasākumu īstenošanai. Tāpat administratīvā procesa ietvaros būtu uzklusāms trešās personas viedoklis.

Ievērojot tiesas sēdē pievienotajā Valsts vides dienesta 2012.gada 11.jūnija vēstulē minēto Nr.2-03/703, ar kuru pieteicējam sniegta atbilde par plānotajiem pasākumiem, lai nodrošinātu prettiesiski izbērtu būvgružu savākšanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tiesa secina, ka saprātīgs termiņš Valsts vides dienestam administratīvā akta, ar kuru trešajai personai tiktu uzlikts pienākums izvest būvgružus no Ezermalas ielas 20b, Rīgā, izdošanai ir nosakāms 2012.gada 10.septembris, jo šādu termiņu administratīvā akta izdošanai savā vēstulē ir norādījis arī pats VVD gadījumā, ja VVD nevienosies ar RD par būvgružu izvešanu (*lietas II sējuma 21.lapa*).

[12] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu. Konkrētajā gadījumā pieteicēja samaksājusi valsts nodevu Ls 10 apmērā (*lietas I sējuma 6.lapa*).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 246. – 251., 254.panta trešo daļu un 289. –291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

apmierināt Mežaparka Attīstības biedrības pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Valsts vides dienestam izdot administratīvu aktu, kas uzdotu Rīgas domei izvest visus būvgružus no Ķīšežera Ezermalas ielā 20b, Rīgā.

Uzlikt par pienākumu Valsts vides dienestam līdz 2012.gada 10.septembrim izdot administratīvo aktu, ar kuru Rīgas domei tiktu uzdots nodrošināt būvgružu izvešanu no Ķīšežera, Ezermalas ielā 20b, Rīgā.

Uzlikt par pienākumu atbildētājam Latvijas Republikai atlīdzināt Mežaparka Attīstības biedrībai viņas samaksāto valsts nodevu Ls 10 (desmit latu) apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā 20 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese

A.Pāvele